

11. 4. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K rozhodování soudů o opakovaných návrzích účastníků řízení na přiznání osvobození od soudních poplatků

Jak je obecně známo, od 1. 1. 2013 je v důsledku koncepční změny právní úpravy dovolacího řízení provedené zák. č. [404/2012](#) Sb. dovolání (nestanoví-li zákon jinak) přípustné proti každému (tedy i procesnímu) rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolacímu přezkumu tak mohou být podrobeny např. i rozhodnutí odvolacích soudů o odvoláních proti rozhodnutím soudů prvostupňových, jimiž byly zamítnuty návrhy účastníků na přiznání osvobození od soudních poplatků.

Uplynul rok a ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky č. 10/2013 byla pod č. 99 zveřejněna (mimo jiné) právní věta vytvořená z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29Cdo 1301/2013, tohoto znění: „**V případě, že po pravomocném zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků nedojde ke změně poměrů, soud zastaví řízení o dalším návrhu téhož účastníka na přiznání osvobození od soudních poplatků pro překážku věci pravomocně rozhodnuté (§ 159a a § 167 odst. 2 o. s. ř.).**“

S řešením popsané procesní situace předloženým dovolacím soudem nelze dle mého názoru souhlasit.

Předně je vhodné připomenout, že obecné soudy dosud převážně postupovaly tak, že

- a) pokud již jednou pravomocně o návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků rozhodly a
- b) pokud v mezidobí nedošlo ke změně poměrů, které by případně mohly odůvodňovat odlišné rozhodnutí o návrhu,

o dalším návrhu téhož účastníka na přiznání osvobození od soudních poplatků nerozhodovaly a řízení ve věci samé (tj. nikoli „řízení“ o návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků) po marném uplynutí lhůty stanovené k zaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 in fine zák. č. [549/1991](#) Sb.) zastavily. Jejich závěry přitom opakovaně aproboval i Ústavní soud (srov. např. usnesení ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. III. ÚS 404/04, usnesení ze dne 15. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 3218/09, usnesení ze dne 6. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 100/10, usnesení ze dne 6. 5. 2010, sp. zn. III. ÚS 341/10, z poslední doby srov. např. usnesení ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. II. ÚS 637/13 /dvou posledně citovaných usnesení se dovolává i Nejvyšší soud v odůvodnění usnesení ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 29Cdo 4239/2013/).

Shora popsaným způsobem postupují i soudy rozhodující ve správním soudnictví (včetně Nejvyššího správního soudu), a to s tímto racionálním a přesvědčivým odůvodněním:

„...Účelem přiznání osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. je zajistit, aby těm,

kteří objektivně nemohou vzhledem k osobní či majetkové situaci uhradit soudní poplatek, nebyl znemožněn přístup k soudní ochraně. **Rozhodně však nelze tuto žádost uplatňovat jako univerzální obranu proti každé výzvě soudu k úhradě soudního poplatku.** Poplatková povinnost k úhradě soudního poplatku vznikla v tomto případě již podáním kasační stížnosti. Stěžovatelka neměla na výběr, zda bude brojit proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků kasační stížností, nebo zda vyčká zaslání další výzvy k úhradě poplatku a znovu požádá o osvobození. **Pokud v mezidobí nedošlo ke změně faktických poměrů, které by případně mohly odlišné rozhodnutí o druhé žádosti odůvodňovat, postupoval městský soud správně, pokud o v pořadí druhé žádosti samostatně nerozhodoval. Opačný přístup by totiž nutně musel vést k nekonečnému řetězení téhož problému, neboť by nebylo možné účastníku řízení zabránit, aby na každou výzvu k úhradě soudního poplatku reagoval za nezměněného skutkového stavu novou žádostí o osvobození. To by bylo v rozporu se zásadou procesní ekonomie. Městský soud proto správně vycházel z toho, že v řízení nebyly shledány podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků a poplatek nebyl ani v následně lhůtě zaplacen. Proto řízení o kasační stížnosti správně zastavil.**“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2011, č. j. 8As 65/2010 - 106; ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla jako zjevně neopodstatněná odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 3173/11). K těmto závěrům se Nejvyšší správní soud přihlásil např. i v rozsudcích ze dne 22. 2. 2012, č. j. 6As 6/2012 - 14, ze dne 23. 2. 2011, č. j. 1Afs 51/2010 - 104 /zde Nejvyšší správní soud odkázal i na starší souladnou judikaturu - např. na rozsudek ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4Ans 5/2008-65, a rozsudek ze dne 12. 8. 2008, č. j. 3Ads 43/2007-150/, či v rozsudku ze dne 22. 11. 2012, č. j. 6As 39/2012 - 56).

Se shora citovanou ustálenou judikaturou se však dovolací soud - kupodivu - nijak nevyvozoval. **Jeho závěry navíc mohou vést k vytvoření (zejména v případě řízení zahájených navrhovateli - kverulanty) obtížně řešitelných procesních situací a ke zbytečnému prodlužování řízení.** Např. žalobce doručí soudu společně s žalobou návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků, který bude pravomocně zamítnut (vyčerpání řádných opravných prostředků se předpokládá). Na následnou výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku za žalobu bude - při nezměněném skutkovém a právním stavu - žalobce reagovat novým návrhem na přiznání osvobození od soudních poplatků. Soud tedy „řízení“ o jeho druhém návrhu (v souladu s právním názorem dovolacího soudu) na přiznání osvobození od soudních poplatků zastaví pro překážku věci pravomocně rozhodnuté. Po právní moci tohoto rozhodnutí žalobce opět podá (při nezměněném skutkovém a právním stavu) další (v pořadí třetí) návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků (nezmiňuji přitom to, že proti všem rozhodnutím odvolacího soudu může podat neúspěšný žadatel o přiznání osvobození od soudních poplatků dovolání a současně požádat o přiznání osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro dovolací řízení).

Je tedy skutečně rozumným řešením zastavovat řízení o opakovaných žádostech o přiznání osvobození od soudních poplatků pro překážku věci pravomocně rozhodnuté (§ 159a a § 167 odst. 2 o. s. ř.) a tím řízení ve věci samé zbytečně prodlužovat? Dle mého názoru nikoli. Řízení ve věci samé totiž mělo být již před rozhodnutím o druhém návrhu žalobce na přiznání osvobození od soudních poplatků po marném uplynutí lhůty stanovené postupem dle § 9 odst. 1 zák. č. 549/1991 Sb. zastaveno. Jiný přístup, jak výstižně poznamenal Nejvyšší správní soud ve shora citovaném rozsudku ze dne 28. 7. 2011, č. j. 8As 65/2010 - 106, nutně vede k nekonečnému řetězení téhož problému, neboť není možno účastníku řízení zabránit, aby na každou výzvu k úhradě soudního poplatku reagoval za nezměněného skutkového stavu novou žádostí o přiznání osvobození od soudních poplatků. V této souvislosti je třeba připomenout, že právo nikdy nemůže být interpretováno jen striktně či mechanicky, neboť takový přístup s sebou často nese důsledky zcela nepřijatelné. Právo ve společnosti neexistuje proto, aby absurdní důsledky legitimizovalo, ale proto, aby přinášelo

racionální uspořádání vztahů mezi jednotlivci. Jinak řečeno, právo je společenský normativní systém, jehož účelem je rozumné uspořádání vztahů mezi členy společnosti. **Již z této základní funkce práva vyplývá, že řešení, která se požadavku rozumného uspořádání vztahů přičí, jsou nepřijatelná.** Soudu tedy jednoznačně přísluší, aby se zabýval otázkou, zda mechanická aplikace zákona a instrumentarii na jeho základě vytvořených nemůže přinést absurdní důsledky; v případě, že tomu tak je, je třeba, aby takovou interpretaci pomocí redukce ad absurdum odmítl a aby zvolil výklad, jenž bude v souladu se smyslem a účelem zákona a jenž bude racionální a spravedlivý (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2011, sp. zn. I. ÚS 1901/11).

Lze jen obtížně předvídat, jak budou nadále obecné soudy přistupovat k rozhodování o opakovaných návrzích na přiznání osvobození od soudních poplatků. Jisté však je, že dovolací soud sám se již v usnesení ze dne 18. 2. 2014, sp. zn. 33Cdo 3050/2013, od právního názoru vysloveného v odůvodnění publikovaného usnesení ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29Cdo 1301/2013, přinejmenším implicitně odchýlil.

JUDr. Aleš Korejtko

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)